

Oslo

Felles innsats for utsatt ungdom

Bydel Gamle Oslo, Velferdsetaten, politiet og Utdanningsetaten

INNSIKTSRAPPORT

Erfaringer fra arbeid med
særlig utsatt ungdom
og med tverrfaglig og -etatlig samarbeid

Bydel
Gamle Oslo

POLITIET

Oslo kommune
Velferdsetaten

Osloskolen

Delleveranse 1A i prosjektet

«Felles innsats for utsatt ungdom»

Arbeidsgruppa v/

Tine Elisabeth Monsås

Kristine Båsmo Tobiassen

Ida Kristin Engen

Pål Bernhard Grav

Marie Staven Lundereng, prosjektleder

November 2021

Trykk: Bydel Gamle Oslo
Foto: Thomas Ekström, Uteseksjonen,
politifoto.com og Dag Kongsvik
Design/layout: Oslo Kommune
Etterarbeid tekst: Marie Staven Lundereng,
Tine Elisabeth Monsås og Kristine Båsmo Tobiassen

Innhold

Sammendrag	6
1 Innledning	7
1.1 Rapportens formål og avgrensning	8
1.2 Begrepsavklaring.....	8
1.3 Rapportens struktur.....	9
2 Metodisk tilnærming.....	10
2.1 Kvalitativ metode.....	10
2.2 Beskrivelse av utvalg	10
2.3 Analyse.....	11
2.4 Validitet og reliabilitet	11
2.5 Etske refleksjoner.....	11
3 Erfaringer fra aktører og tjenester	12
3.1 Ungdommene	12
3.2 Tverrfaglig og -etatlig samarbeid	14
3.3 Virkningsfulle tiltak	17
4 Oversikt over relevante tjenester og aktører	21
5 Oppsummering og hovedfunn	23
6 Avsluttende betraktninger.....	25
7 Litteraturliste.....	26
Vedlegg 1	27

”

Utfordringene deres kommer som en sammensatt pakke, og den stopper ikke nødvendigvis bare på ungdommen, det strekker seg ut til familien og nærområdet. Mens vi jobber veldig fragmentert opp mot en helhet som er sammensatt. Vi jobber i flere bokser, mens virkeligheten kommer som et sammensatt opplegg. Så det er vanskelig å koordinere mellom de boksene vi jobber etter og den helheten vi skal prøve å nøste opp i da.

Sitat fra fokusgruppeintervju

Sammendrag

Forskning og erfaringer viser at hjelp som ytes til utsatt ungdom og deres familier er fragmentert og lite samordnet. Det resulterer i at ungdom ikke får den hjelpen de trenger, og virksomhetene bruker mye ressurser på å gi hjelp som ikke hjelper.

Bydel Gamle Oslo, politiet, Velferdsetaten og Utdanningsetaten har igangsatt prosjektet «Felles innsats for utsatt ungdom» med formål at ungdommene møter mer helhetlig oppfølging og sammenhengende tjenester. Det er behov for å få innsikt i hvilke aktører og tjenester som er relevante for målgruppen, samt deres erfaringer med målgruppen og med tverrfaglig og -etatlig samarbeid. Målgruppen er *«særlig utsatt ungdom mellom 15 og 23 år fra Bydel Gamle Oslo som oppholder seg mye ute i bydelens uteområder, og er i stor risiko for varig utenforskap og kriminalitet.»* Det er brukt fokusgruppeintervju, litteratursøk og kartlegging som metoder for datainnsamling.

Rapporten viser at ungdommene er en sammensatt gruppe med store individuelle forskjeller. Likevel er det en del fellestrekk. Ungdommene blir beskrevet som hovedsakelig gutter som kommer fra familier med lav sosioøkonomisk bakgrunn. Mange er tidlig i kontakt med ulike tjenester, de har ofte liten tillit til hjelpeapparatet og de mangler trygge og varige voksenrelasjoner. De bor ofte trangt og trekker ut på gata for å møte venner. Her søker de arenaer som kan gi dem mestring og tilhørighet. Ungdommene ønsker ofte hjelp til å få seg en jobb hvor de kan tjene penger.

Det er bred enighet om at godt tverretatlig samarbeid er nødvendig. I dag er dette utfordrende fordi det er for mange hjelpere rundt ungdommen og mangel på samarbeidsstruktur, både på strategisk og utøvende nivå. Konsekvensen er ansvarspulverisering og at ungdommen ikke får nødvendig hjelp. Samarbeidet er ofte personavhengig og de mange organisasjonene som skal samarbeide har ulike mål og samfunnsmandat som vanskeliggjør samarbeid.

Det finnes flere gode tiltak i dag, men det stilles spørsmål ved om hjelpeapparatet klarer å sette de i verk tidsnok. Tiltakene som løftes fram som virkningsfulle handler i stor grad om tiltak som er utformet slik at tjenester er nære hverandre, slik som i Oppfølgingsteam og Koordinerende tillitsperson, eller ved å samlokalisere tjenestene. Det er også stort fokus på at tjenestene må være tilrettelagt slik at ungdommen og familiene slipper å forholde seg til mange helpere. Tjenester som tilbyr koordinator som sørger for helhetlig oppfølging der riktige aktører blir involvert, kan ivareta det behovet.

Rapporten dokumenterer at aktørene mener jobb, skole og aktivitet er viktig for å forebygge utenforskap. Skolene opplever imidlertid å ha få tiltak internt for å hjelpe ungdommene. Tiltak rundt psykisk helse fikk lite plass i fokusgruppene, og kan forklares med at det er et tema som ligger i bakgrunnen for mye av det som kom fram, men uten eksplisitt fokus.

1 Innledning

Ungdom som har behov for oppfølging og støtte møter ofte på fragmentert hjelp. Ulike hjelpere jobber med sine spesifikke oppgaver og samarbeider lite med andre involverte. Ungdom med komplekse utfordringer og sammensatte behov trenger koordinering på tvers av fagområder og nivåer, og har således behov for helhetlig oppfølging. Hjelpen som skal gis er ikke egnet til å deles inn i ulike avgrensede ansvarsområder (Helsedirektoratet 2019).

Rapporten «Hvor skal man begynne? Et utfordringsbilde blant familier med barn og unge som behøver sammensatte offentlige tjenester» fra Helsedirektoratet (2019) viser hvilke mekanismer som ligger til grunn når hjelpen fragmenteres og ikke samordnes. Rapporten forklarer at ungdommene ikke lever sine liv innenfor spesifikke sektorer, men i grenseflatene mellom. Det er dermed utfordrende for et hjelpeapparat som i stor grad jobber i siloer å klare og gi helhetlig oppfølging.

Fafo-rapporten «Trøbbel i grenseflatene» (2020) fastslår at flere tilsynsrapporter viser at manglende samhandling mellom tjenester i oppfølging av utsatte barn og unge er et problem. Det resulterer i at barn og unge ikke har fått den hjelpen de har hatt behov for.

Erfaringer fra Bydel Gamle Oslo og flere andre organisasjoner og etater bekrefter utfordringene med å klare å gi helhetlig hjelp til ungdommer med komplekse utfordringer. Problemene har sammensatte årsaker og påvirker hverandre gjensidig. Dermed krever også utfordringene sammensatte og individuelt tilpassede løsninger (Helsedirektoratet 2019).

Mange hjelpere involvert kan resultere i ansvarspulverisering, fordi flere aktører ofte mener at de mest sentrale utfordringene ligger utenfor deres område og at noen andre dermed har hovedansvar. Konsekvensen kan være at ungdommen blir en «kasteball» mellom ulike tjenester og nivåer, og ingen klarer å se «hele ungdommen» (Helsedirektoratet 2019). Når det offentlige tjenesteapparatet ikke evner å gi helhetlig koordinert hjelp innebærer det at familiene selv må innta den koordinerende rollen. Her stiller familier svært ulikt, og mange har dårlige forutsetninger for å klare å koordinere mange ulike tjenester helt på egen hånd.

Om «Felles innsats for utsatt ungdom»

Et tverretatlig prosjekt med Bydel Gamle Oslo, politiet, Velferdsetaten og Utdanningsetaten som samarbeidende aktører.

Målgruppen er «særlig utsatt ungdom mellom 15 og 23 år som oppholder seg mye i bydelens uteområder, og er i stor risiko for varig utenforskap og kriminalitet.»

Formålet er at målgruppen møter helhetlige og sammenhengende tjenester, mer kunnskapsbasert tilnærming gjennom analyse og data om ungdommene, bedre og mer helhetlig ressursbruk for virksomhetene, og tryggere nær- og oppvekstmiljø for bydelens innbyggere.

I en artikkel i Aftenposten 28. juni 2021 etterlyser barneombud Inga Bejer Engh bedre samordning av tjenester for ungdommer med komplekse utfordringer som står i fare for utenforskap. Utfordringene som Bejer Engh belyser er de samme som dannet bakgrunnen for oppstart av prosjektet «Felles innsats for utsatt ungdom»; fragmentert hjelp, mangel på samordning av tjenester og lite helhetlig oppfølging av ungdommer med sammensatte behov.

1.1 Rapportens formål og avgrensning

Rapporten er et svar på delleveranse 1A i prosjektet som handler om hvilke aktører og tjenester som er relevante for målgruppa, samt hvilke erfaringer og opplevelser sentrale aktører har fra arbeid med målgruppa og med tverrfaglig og -etatlig samarbeid. Leveransen er formulert på følgende måte:

Det leveres en innsiktsrapport over hvilke aktører og tjenester som er relevante inn mot denne målgruppen, samt deres erfaringer og opplevelser med arbeidet med ungdom i målgruppa og med tverrfaglig/-etatlig samarbeid.

Rapporten er todelt og skal både inneholde en oversikt over relevante aktører og tjenester, og en redegjørelse og analyse av aktørenes erfaringer og opplevelser. Rapporten tar altså for seg ansattes perspektiv. Ungdommens perspektiv utforskes i delleveranse 1B og blir derfor ikke et fokus i denne rapporten. Målgruppen er ungdommer i Bydel Gamle Oslo, og rapporten vil derfor avgrenses til dem, men det vil likevel bli brukt forskning og rapporter om utsatt ungdom generelt.

1.2 Begrepsavklaring

UTSATT UNGDOM

Begrepet «utsatt ungdom» er omdiskutert, men anvendes i stor grad i forskning og offentlige dokumenter. «Felles innsats for utsatt ungdom» har valgt å benytte begrepet både for å vise at ungdommen befinner seg og oppholder seg i utsatte miljø og er i en utsatt posisjon, og for å vise at ungdommen er, og har vært, utsatt for belastninger i oppvekst og barndom som kan belyse ungdommens nåværende utfordringer. Fafo skrev i 2020 en rapport på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet og 0 – 24-samarbeidet der de forklarer «utsatte barn og unge» med tre forhold: (1) De har utfordringer på flere områder samtidig, altså sammensatte behov, (2) de har behov for hjelp fra flere tjenester parallelt, og (3) det er ofte mulig å identifisere flere risikofaktorer som tilsier at barnet eller ungdommen kan komme til å oppleve utfordringer i livet (Fafo 2020,9). Den samme definisjonen av begrepet blir brukt i denne rapporten.

HELHETLIG OPPFØLGING OG SAMMENHENGENDE TJENESTER

Et av prosjektets formål er at målgruppa møter helhetlige og sammenhengende tjenester, men hva ligger i disse begrepene? Mener hjelperne det samme med disse begrepene? Betyr det at hjelpeapparatet skal ta for seg hele den unges liv? KS (2019) definerer helhetlig oppfølging som

«(...) å følge bruker i flere av livets områder. Skal vi lykkes med oppfølgingen må vi inkludere og anerkjenne alle de ulike rollene en bruker har, og vi må evne å se hele mennesket. (...) Den helhetlige tilnærmingen innebærer også å involvere andre tjenester som er nødvendige i oppfølgingen for å nå brukerens mål.»

Det handler altså om å ivareta flere områder av ungdommens liv. Det innebærer at silotenkingen brytes ned og hjelperne tar innover seg at ulike arenaer og mikrosystemer i ungdommens liv påvirker hverandre og må sees i sammenheng. Tjenestene som er involvert i den unges liv må dermed også sees i sammenheng, samt styrke, løfte og bygge på hverandre.

HJELPEAPPARAT OG HJELPER

Det brukes mange ulike begreper og benevnelser som skal beskrive tjenesteytere, aktører, terapeuter, konsulenter, saksbehandlere og så videre. I denne rapporten brukes fellesbenevnelsen «hjelper» om alle aktørene som har en innsats for målgruppen. Begrepet «hjelpeapparatet» benyttes også.

TVERRFAGLIG/-ETATLIG SAMARBEID

Med tverrfaglig samarbeid menes samarbeid mellom yrkesgrupper med ulik faglig bakgrunn. Tverretatlig samarbeid henspiller på samarbeid mellom ulike typer tjenester, virksomheter eller instanser. Begge begrepene brukes i rapporten.

1.3 Rapportens struktur

I kapittel 2 gjøres det rede for den metodiske tilnærmingen som er brukt i datainnhenting og analyse, samt beskrivelse av utvalget. I kapittel 3 og 4 vil resultater og funn redegjøres for og drøftes. Kapittel 3 blir viet til resultater og funn fra fokusgruppeintervjuene, deretter blir oversikten presentert i kapittel 4. En oppsummering med hovedfunn kommer til slutt i kapittel 5 og avsluttende betraktninger kommer i kapittel 6.

2 Metodisk tilnærming

2.1 Kvalitativ metode

I dette arbeidet har det vært mest interessant å få tak i opplevelser og erfaringer, og kvalitativ metode har derfor vært mest hensiktsmessig i datainnsamlingen. I prosessen med å lage en oversikt over relevante aktører og tjenester er det brukt litteratursøk og kartlegging, mens det i innsamling av data om ulike aktørers opplevelser og erfaringer er brukt fokusgruppeintervju. I tillegg er det brukt noe forskning og andre rapporter for å belyse noe av det som kommer fram av intervjuene.

LITTERATURSØK OG KARTLEGGING

I arbeidet med å lage oversikt over relevante aktører og tjenester er det i stor grad brukt prosjektmedarbeidernes egen innsikt, da alle har erfaring fra arbeid med målgruppa og har god kjennskap til tjenester som er knyttet opp mot dem. Ettersom målgruppa har bostedsadresse i Bydel Gamle Oslo gjør det arbeidet med å få oversikt noe enklere, da det får en naturlig avgrensning. Med det som utgangspunkt er det videre brukt snøballmetode der arbeidsgruppa har snakket med kollegaer og nettverk og fått tips om tjenester og aktører. Det er også brukt litteratursøk og søk på internett etter relevante tjenester. Informasjon som har kommet fram i fokusgruppeintervjuene har også ført til enda bedre oversikt over feltet.

FOKUSGRUPPEINTERVJU

Det er kartlagt svært mange tjenester og aktører som jobber opp mot denne målgruppa, og dybdeintervju med hver enkelt ville gitt et uhensiktsmessig antall intervjuer og en uhåndterlig mengde datamateriale. Fokusgruppeintervju ble derfor vurdert som en bedre egnet metode. På den måten kunne flere informanter inkluderes.

Fokusgruppeintervju er en form for strukturert gruppeintervju og er spesielt egnet til å finne forbedringsområder (Helsebiblioteket 2019). I alt ble det gjennomført syv fokusgruppeintervju, med til sammen 29 deltakere. En sentral del av feltet har dermed bidratt med sine erfaringer og sin kunnskap.

2.2 Beskrivelse av utvalg

For å få informasjon fra en bred del av feltet var det viktig å ha informanter fra både offentlige og private/frivillige organisasjoner. Utvalget er representanter fra ulike tjenester innenfor offentlige tjenester i Bydel Gamle Oslo og omegn som for eksempel utekontakt, oppfølgingsteam, barneverntjeneste, miljøarbeidere, NAV og så videre. Skolene, politi, SaLTo, Konfliktrådet, Kriminalomsorgen, og ulike private/frivillige organisasjoner er også en del av utvalget.

Fokusgruppe 1	Fokusgruppe 2	Fokusgruppe 3	Fokusgruppe 4	Fokusgruppe 5	Fokusgruppe 6	Fokusgruppe 7
Offentlige aktører	Offentlige aktører	Straff og oppfølging	Frivillige og private aktører	Skoler	Frivillige og private aktører	Politi

2.3 Analyse

I bearbeiding av datamaterialet er det brukt tematisk analyse. Temaene ble valgt ut med utgangspunkt i intervjuguiden i fokusgruppeintervjuene, men ble noe justert etter hva som kom fram i intervjuene. Temaene som er brukt i analysen er:

1. Ungdommene
2. Hva ønsker ungdommene?
3. Utfordringer for å kunne hjelpe ungdommene
4. Tverrfaglig/-etatlig samarbeid og informasjonsdeling
5. Viktigste tiltak for målgruppen som eksisterer i dag
6. Virkningsfulle tiltak

2.4 Validitet og reliabilitet

Fokusgruppeintervju er nyttig for å få fram mange ulike synspunkter, og det kan være en arena som legger til rette for diskusjoner og uenigheter. Likevel kan ulempen ved fokusgruppeintervju være at deltakerne blir påvirket av hverandre, moderer seg selv for å ikke representere ytterkanter i gruppa, og deltakere som tar/får mye taletid kan være med på å føre de andre deltakerne inn på et spor som kan hindre at andre tanker og refleksjoner kommer fram. Det krever aktive intervjuholdere som kan sørge for at diskusjonen kommer videre.

Rekrutteringsprosessen har vært noe utfordrende fordi det har vært vanskelig å få tak i deltakere fra enkelte tjenester. Totalopplevelsen og erfaringene til alle som har deltatt i gruppeintervju kommer sannsynligvis ikke helt fram og informasjonen som samles inn vil derfor være noe begrenset. Ved bruk av fokusgruppeintervju som metode for datainnsamling vil det således være noe usikkerhet knyttet til resultatene. Resultatene kan imidlertid fortelle noe om tendensene og kartlegge tema som bør utforskes videre. I tillegg har en annen viktig gevinst av fokusgruppeintervjuene vært at store deler av feltet har samlet seg og aktører er blitt introdusert for mulige samarbeidspartnere.

2.5 Ethiske refleksjoner

Alle deltakerne fikk på forhånd et informasjonsskriv om intervjuets form, formål, hvordan informasjonen som samles inn oppbevares og hvilke rettigheter de har som deltakere. På grunn av pandemien ble intervjuene gjennomført på Teams og det var derfor ikke mulig å få signert samtykke fra deltakerne. Deltakerne ble derfor informert om at de samtykket til deltakelse ved å koble seg på Teams via den linken de ble tilsendt. Tre intervjuer ble tatt opp på ekstern båndopptaker, mens fire ble tatt opp med lyd og bilde via Teams' opptaksfunksjon.

Deltakerne ble i informasjonsskrivet også informert om at det var ønskelig at de delte sine opplevelser og erfaringer, men ikke delte personsensitive opplysninger. Deltakerne var ikke anonyme for hverandre, men anonymiseres i rapporten. I de tilfellene det var deltakere som noen i arbeidsgruppa har hatt et samarbeid med tidligere ble det satt inn en ekstern intervjuer slik at det ikke skulle påvirke intervjusituasjonen i den ene eller andre retningen.

3 Erfaringer fra aktører og tjenester

3.1 Ungdommene

Deltakerne i fokusgruppeintervjuene beskriver ungdommene på ulike måter, men i dette er det likevel klare fellestrekk som blir synlige. Ett av disse fellestrekene er at samtlige deltakere omtaler ungdommene som «gutter». Det kan være flere årsaker til dette. Dels kan det være at deltakerne i fokusgruppene faktisk utelukkende kommer i kontakt med gutter. Samtidig kan det handle om at hjelpeapparatet automatisk forstår beskrivelsen av målgruppa til å omhandle gutter, ettersom utagerende atferd som kriminalitet, rus og vold tradisjonelt forstås som et kjennetegn hos gutter, mer enn hos jenter (NOU, 2019:19).

Deltakerne beskriver videre at ungdommene har lav sosioøkonomisk bakgrunn og at de og deres familie lever i fattigdom. Ser man på AFIs rapport «Hva nå, Tøyen?» (2015) kan man se at Tøyen har den høyeste barnefattigdommen i Oslo og at én av tre lever under OECDs fattigdomsgrense. Dette underbygger deltakernes opplevelser av fattigdom blant ungdommene.

Deltakerne mener at ungdommenes bosituasjon hjemme gjør at de trekker ut i gata for å være med venner. Dette forklares både med trangboddhet og at ungdommene opplever et skille mellom kulturen hjemme og den de møter i samfunnet. Forventningene som stilles av foreldrene er i mange tilfeller annerledes enn forventningene samfunnet stiller. I følge deltakerne har ungdommene lav systemforståelse og mangler en trygg voksenrelasjon.

Ungdommenes identitet står sentralt og, ifølge deltakerne, søker ungdommene til arenaer som kan gi dem tilhørighet. Når de ikke opplever mestring og tilhørighet i skolen vil de søke andre arenaer som kan gi dem dette. Utfordringene er at ungdommene i liten grad har gode oppholdsarealer og de trekker derfor ut i gata for å møte venner.

«Forbildene som de har i de eldre ungdommene er en hindring. At det er en sentrumsbydel. (...). Det som er unormalt er normalt. Her blir synlig bruk av rus og salg av rus normalen. Vi må kunne ha bedre tilbud enn gata.»

UTFORDRINGER FOR Å KUNNE HJELPE UNGDOMMENE

Mange av deltakerne beskriver at ungdommenes boligsituasjon er utfordrende. Det oppleves at det er et stort gjennomtrekk og at mange flytter til og fra områder som Tøyen. I følge AFIs rapport flytter én av tre fra Tøyen hvert år og det er hovedsakelig majoritetsnorske barnefamilier. De som flytter inn er unge voksne i 20 årene (AFI 2015). Det kan gjøre det utfordrende for de ulike hjelpetiltakene og skolene å ha oversikt over alle ungdommene.

Mellom deltakerne beskrives det at man opplever dårlig informasjonsflyt og silo-tenkning mellom de ulike tjenestene. Dette fører til at igangsetting og gjennomføring av tiltak tar for lang tid, og ungdommen oppfatter at ingen i hjelpeapparatet reagerer. Mange mener også at ungdommene ikke forstår hva som blir sagt når de er i møter med ulike tjenester. Alt dette gjør at ungdom på sikt slutter å be om hjelp, og utfordringene vokser seg store og meget komplekse.

Samarbeidet med foreldre peker samtlige av deltakerne på som utfordrende. Språk og forventninger som de har til samfunnet og manglende forståelse rundt hva samfunnet krever av dem, skaper misforståelser. Mange foreldre er også svært negativt innstilt til enkelte tjenester og har liten tillit til dem. Det fører til at samarbeidet mellom tjenestene, foreldrene og ungdommene kan bli vanskelig.

PSYKISK HELSE BLANT UNGDOM – TILSTEDE, MEN GLEMT.

I fokusgruppeintervjuene ble psykisk helse blant ungdommene nevnt kun to ganger. Det ble sagt at mange av ungdommene kommer fra familier med kulturbakgrunn som ser på psykisk uhelse som tabu, og at det derfor ikke er noe ungdommene selv ber om hjelp med å håndtere. Det fremstår som et tema som eksisterer i bakgrunnen, men som deltakerne har lite eksplisitt fokus på. Noe av forklaringen kan ligge i at det i hovedsak er gutter som deltakerne er i kontakt med og snakker om i intervjuene. Kan det være at «typiske jenteuttrykk» som for eksempel angst og depresjon lettere kategoriseres som utfordringer knyttet til psykisk helse og at inntrykket av at målgruppa også har utfordringer med psykisk helse til dels forsvinner i den eksternaliserte atferden guttene viser?

En annen årsak som virker nærliggende er at deltakerne mener at bedre psykisk helse kan komme som en konsekvens av andre tiltak. For eksempel vil en ungdom som får en jobb oppleve mestring og fellesskap, føle seg nyttig og betydningsfull, samt få rutiner og struktur på hverdagen sin og en inntekt. Disse faktorene kan ha en positiv effekt på den psykiske helsen. Likevel vil store

barndomsbelastninger kreve spesifikk behandling og hvordan hjelpere møter og snakker med ungdommer med traumer bør være en viktig del av oppfølgingsarbeidet. Tiltak rundt psykisk helse vil være interessant å utforske nærmere i sammenheng med de andre tiltakene deltakerne fremhever.

Videre kan en mulig forklaring være at ingen av deltakerne var ansatt i tjenester som jobbet kun med psykisk helse, for eksempel fra BUP. Dersom noen av deltakerne hadde psykisk helse som sitt fagfelt ville det kanskje ført til at dette temaet ble løftet mer.

3.2 Tverrfaglig og -etatlig samarbeid

I fokusgruppeintervjuene ble temaet tverrfaglig og -etatlig samarbeid behandlet under ett. Forskjellene i begrepene ble ikke viet videre oppmerksomhet fra fasilitatorene enn at begge begrepene ble brukt i spørsmålene. De aller fleste deltakerne svarte på spørsmålene ut fra forståelsen som ligger til grunn for begrepet *tverretatlig*.

Svarene som omhandlet tverrfaglighet handlet i stor grad om de ulike faggruppene som tradisjonelt jobber i de ulike etatene. De forskjellige faggruppene har gjennom sin utdanning og erfaring utviklet ulike standarder for felles begreper som *handle raskt* og *tett oppfølging*. I et tverretatlig samarbeid er det fra toppnivå ulike føringer, bestemmelser og mandater som ligger til grunn for et oppfølgingsarbeid. Uten en felles avklaring av begreper og målsetninger kan «samarbeidet» lede til misnøye, opplevelse av å dra i ulike retninger og tjenester som motarbeider hverandre.

Én av de klareste utfordringene som kom fram under temaet er antallet hjelpere som er involvert i samarbeidet rundt den enkelte ungdom. Mange hadde erfaring med at mange hjelpere i større grad førte til at ingen tok det overordnede ansvaret for oppfølgingen. Ord som ansvarsfraskrivelse og ansvarspulverisering ble brukt i forbindelse med oppfølging der mange tjenester skal

«Det er et behov hos alle at vi jobber mer helhetlig. Vi får det ikke til nå»

samarbeide. Det ble tydelig at når mange med ulike ansvarsområder skal samarbeide blir det ikke tatt ansvar for de områdene som ikke er klart definert som en tjenestes mandat.

Videre ble det av flere pekt på at ungdommene opplever det som slitsomt å skulle forholde seg til mange voksne. Spesielt kan dette være utfordrende for målgruppen, som allerede har mange brutte relasjoner i hjelpeapparatet bak seg.

Det ble også tydelig at kvaliteten i tverretatlig samarbeid i stor grad er personavhengig. At man kjenner til en samarbeidspartner fra før gjør det lettere å initiere et nytt samarbeid, og

samarbeidet kommer raskere i gang fordi man vet hvor man «har hverandre». Der relasjon mellom hjelper og ungdom nevnes som avgjørende for et vellykket oppfølgingsarbeid, ser det også ut til at relasjon mellom hjelper og hjelper er av stor betydning for det tverretatlige samarbeidets kvalitet. For samarbeidspartnere utenfor bydelen oppleves det vanskelig å navigere i de ulike organiseringene i ulike bydeler. De samme funksjonene kan ha ulikt navn, de kan ha noe ulikt mandat, og en funksjon som finnes i én bydel, finnes ikke nødvendigvis i en annen. Det er utfordrende å innlede samarbeid med bydelens tjenester når de ikke vet hvor de skal henvende seg. Også her ble det trukket fram som en stor fordel å kjenne samarbeidspartneren fra tidligere.

At et vellykket tverrfaglig samarbeid er personavhengig ble også forklart med at ulike hjelpere tolker sitt oppdrag ulikt. Tilsynelatende like funksjoner i ulike bydeler kan tolkes på ulike måter etter hvem som besitter stillingen til enhver tid. Dette henger muligens sammen med at det av flere ble pekt på behovet for at et vellykket tverretatlig samarbeid bør være forankret på toppnivå, med tydelige strukturer, forventninger og føringer, og ikke overlatt til den enkelte hjelperen å definere.

Gjennom intervjuene med de frivillige og private aktørene kom det tydelig fram at samarbeidet mellom frivillige aktører og Bydel Gamle Oslo er nærmest ikke-eksisterende. Dette er også mulig å se i svarene fra de øvrige fokusgruppene, veldig få nevner frivillige og private aktører som viktige samarbeidspartnere. Dette samsvarer med funnene i rapporten «Analyse av fritidstilbud i Bydel Gamle Oslo» (Fafo 2021).

INFORMASJONSDDELING

De fleste deltakerne i fokusgruppeintervjuene oppgir at de er trygge på hvilket lovverk de arbeider under. De opplever stort sett å være sikre på hva de har lov til å dele med samarbeidspartnere.

Flere av deltakerne understreket at taushetsplikten er viktig, og at ungdommen har rett til «å eie sin egen informasjon». Det ble sagt

«Det (taushetsplikten) er et reelt hinder, men samtidig noe vi må lære å håndtere.»

at mange i målgruppa har opplevelser med at hjelpere har delt informasjon om dem til samarbeidspartnere, og at det har kommet overraskende på ungdommene når disse samarbeidspartnerne igangsetter tiltak eller handler på den nye informasjonen. Mange av ungdommene har opplevd å ikke ha muligheten til å velge hvem som skal vite om deres historie og utfordringer. Det ble sagt at åpenhet med ungdommen om hvem man samarbeider med – og hvorfor – er avgjørende for å bygge tillit. Når tilliten er på plass har mange erfaring med at det er uproblematisk å innhente samtykke til informasjonsdeling.

Videre ble det understreket at selv med samtykke på plass er det av stor betydning å fortsette å være åpen ovenfor ungdommen på hva som deles med hvem, og når. Selv der samtykke foreligger kan det å dele informasjon på en sikker måte være en utfordring. I tverretatlig samarbeid er det ofte like mange fagsystemer som benyttes digitalt, som det er tjenester involvert i samarbeidet. Personsensitiv informasjon kan ikke deles på e-post, og det kan bli mange samarbeidspartnere å holde oppdatert via telefon. Å lett kunne ha tilgang til informasjon fra andre etater og tjenester sies å kunne hindre at flere tjenester utfører dobbelt arbeid, og at tjenestene kan unngå å igangsette tiltak som motvirker andre tjenesters tiltak. Ikke minst ble det understreket fordelene med at ungdommen ikke blir stående med koordineringsansvaret mellom tjenestene.

Det ble av flere pekt på at det i flere tilfeller foregår en slags «gråsone-delning» av informasjon. Der det ikke foreligger samtykke er det likevel av og til hensiktsmessig og nødvendig å dele informasjon. Forvaltningsloven sier at taushetsplikten ikke skal være til hinder for barnets beste. Dette ble understreket av flere, samtidig som det ble problematisert hvor grensen går for hva som er *alvorlig nok* til at det bør deles. Ofte er erfaringen at informasjon som ikke alene er alvorlig nok til å utløse tiltak eller handling er en del av et større bilde, som kan være alvorlig.

Også her kommer det fram at slik «gråsone-delning» er personavhengig. Hjelperne kan dele informasjon de er usikker på betydningen av med samarbeidspartnere de kjenner og stoler på. De ønsker å undersøke om informasjonen

«Det er mange som svever mellom alvorlig og ikke så alvorlig. Du ønsker å rådføre deg med andre, men vil kanskje ikke kontakte barnevern eller politi.»

kan være en puslespillbrikke i et større, mer alvorlig bilde. Samtidig er det viktig for hjelperen at denne delte informasjonen blir håndtert på samme måte som de selv vil håndtere den.

I én fokusgruppe kom det fram at det kan virke som taushetsplikten brukes som en unnskyldning for at tverretatlig samarbeid ikke fungerer. Det ble sagt at selv i oppfølgingssaker der det foreligger samtykke er det utfordrende å finne gode tiltak og ansvarsfordeling mellom hjelperne.

Det ble også understreket at ikke alle hjelpere ønsker å få all informasjon om ungdommen. De frivillige og private ønsket i større grad å bli kjent med ungdommen «med blanke ark» før de eventuelt fikk innsikt i problemer og utfordringer. Motsatt ønsker flere av de offentlige å få god

informasjon om utfordringsbildet i forkant av samarbeidet. Det kan synes som graden av frivillighet i ungdommens kontakt med tjenesten spiller inn på hjelperens behov for informasjon. Flere var også enige om at det er en tynn linje mellom det som er nødvendig å vite for å gi virkningsfull hjelp, og det som «bare er fint å vite».

3.3 Virkningsfulle tiltak

VIKTIGSTE TILTAK SOM EKSISTERER I DAG

Da deltakerne i fokusgruppeintervjuene ble spurt om hvilke tiltak som eksisterer i dag som er viktigst for målgruppa, var det mange tanker og refleksjoner om hva som er viktig for å kunne hjelpe ungdommene. Relasjon, tillit, koordinering, medvirkning og tid er prinsipper som aktørene

Ungdommen har ikke tid til å vente, man må være rask.

trakk fram som sentrale. Det ble sagt at de riktige tiltakene allerede eksisterer, men hjelpeapparatet er ikke rustet til å klare å gi hjelpen raskt nok.

Viktige spesifikke tiltak som eksisterer i dag var de fleste ganske samstemte om. Grovt sett kan tiltakene de nevnte deles inn i fire kategorier:

Når det gjelder tett koordinert individuell oppfølging ble Oppfølgingsteam 15 – 17 (10 – 15), Koordinerende tillitsperson og Ungdomsoppfølging nevnt som viktige tiltak. Dette er tiltak som sørger for at aktørene som er involvert i ungdommens oppfølging koordineres og samkjøres, og ungdommen får en egen plan. I tillegg er ungdommens medvirkning sterkt vektlagt.

Jobb for ungdommene ble også trukket fram som et svært viktig tiltak. Deltakerne mente det handler om å gi ungdommen en mestringsarena, et fellesskap, en identitet, struktur på hverdagen, en følelse av å være nyttig, og en inntekt. Det ble sagt at ungdommene har mange evner de ikke har plass til å vise fram og at de ikke alltid klarer å se sine egne evner og ressurser. Flere nevnte

«De andre behovene kommer fram i forbindelse med at de får seg jobb. «Jeg har ikke klær», «hvordan skal jeg snakke på jobb» osv.»

også at når jobben er på plass, med alle gevinster det fører med seg for den enkelte, vil også de andre behovene komme tydeligere fram og det blir kapasitet til å jobbe med de mer underliggende utfordringene.

Deltakerne var klare på hvilke tiltak de mener er de viktigste vi har i dag, men det ble snakket lite om tiltak på skolen. Skolen er den arenaen i ungdommenes liv hvor de tilbringer mest tid og skolene selv beskrev skolen som «navet» i ungdommenes liv. Mange tilbringer mye tid på skolen, selv om de deltar lite i undervisning. Så

«Det kan være elever som er mye tilstede på skolen, men som har høyt timefravær. Det er fint å være på skolen, der har man vennene sine og voksne man er trygge på.»

hvorfor ble det nevnt så få skoletiltak? Skolene sa at de opplever å ha få tiltak å tilby elever som strever. Skolene var samlet i én fokusgruppe og var de som snakket mest om det, men de henviste også mest til tiltak utenfor skolen. Av tiltak innenfor skole ble Oppfølgingstjenesten og faste tverrfaglige fora løftet frem som det viktigste.

Oppsøkende tjenester som Utekontakten og Uteseksjonen ble fremhevet som svært viktige for sårbare unge. Deltakerne mente det er fordi de har tillit hos ungdommene og er i posisjon til å etablere relasjoner som kommer godt med i blant annet konfliktløsning. Disse tjenestene er også i posisjon til å veilede ungdommene til å ta imot hjelp hos andre tjenester.

Fritidsaktiviteter og -klubber var også noe deltakerne trakk fram som viktig for denne målgruppen. De begrunnet det med at mange av ungdommene lever i familier med vedvarende lavinntekt. Folkehelsebarometeret (FHI 2021) oppgir at 20,7 % bodde i husholdninger med vedvarende lavinntekt i 2020. En konsekvens av det er at de ofte bor mange sammen i små leiligheter hvor de ikke har muligheter for privatliv eller til å ha besøk av venner. I følge Folkehelsebarometeret var det hele 55 % av barn og unge mellom 0 og 17 år i Bydel Gamle Oslo som bodde trangt i 2020. Behovet for å ha et sted å oppholde seg utenfor hjemmet er derfor stort for mange av ungdommene i målgruppa. Dette setter Bydel Gamle Oslos egen rapport «Hvor skal vi ellers være?» (2015) fokus på, der ungdommene etterspør oppholdssteder.

Som nevnt tidligere ble det snakket påfallende lite om psykisk helse i fokusgruppeintervjuene. Dette var også tilfellet ved spørsmål om viktige tiltak for målgruppa. Til tross for at de aller fleste tilsynelatende er enige om at ungdommene har opplevd store barndomsbelastninger, ble det

Foto: www.politifoto.com

likevel snakket lite om tiltak rundt psykisk helse. Dette kan det være flere årsaker til. Tiltak rundt psykisk helse vil være interessant å utforske nærmere i sammenheng med de andre tiltakene deltakerne fremhever.

TILTAK SOM ER VIKTIGE FREMOVER

Deltakerne hadde mange tanker om hvilke tiltak de mener vil være virkningsfulle tiltak for ungdommene. De fleste tiltakene de nevner havner i kategorien «tett koordinert individuell oppfølging». En del av tiltakene er tiltak som allerede eksisterer og brukes. Av konkrete tiltak ble Oppfølgingsteam fra Bydel Gamle Oslo, Innsats Ung fra Bydel Søndre Nordstrand, Koordinerende tillitsperson fra Uteseksjonen og Ungdomsoppfølging fra Konfliktrådet løftet fram som virkningsfulle tiltak. Om Oppfølgingsteam og Koordinerende tillitsperson ble fordelen med å ha en koordinator som også har en relasjon til ungdommen nevnt som svært virkningsfullt.

«Den personen kan fange opp ting og etter hvert koble ekspertise på. Den muligheten er unik.»

Ved å bruke en koordinator som har ansvaret for å samordne aktørene rundt den unge, får ungdommen færre hjelpere å forholde seg til. Det kom tydelig fram fra intervjuene at deltakerne ønsker at ungdommene får færre hjelpere rundt seg, og at de som er involvert er sterkt dedikert og kan følge opp over tid. Koordinatoren sørger for å invitere inn de viktigste aktørene i

«Vi er veldig begeistret for oppfølgingsteam som kommer inn tidlig. (...). Koordinerende tillitsperson er også kanskje riktig vei å gå. Det er få voksne å forholde seg til.»

samarbeidet og på den måten vil ungdommen i større grad oppleve helhetlig oppfølging. Deltakerne mente at det er viktig med tiltak som har fokus på relasjon, at ungdommen får en egen plan, medvirkning, og oppfølging på flere arenaer parallelt.

Det ble også foreslått en samlokalisering av tjenester og tilbud for ungdom, nettopp for å skape nærhet mellom tjenestene. Tjenestene jobber silobasert og har fokus på sine spesifikke oppgaver. En samlokalisering kan gjøre avstanden mellom tjenestene mindre og tilrettelegge for mer helhetlig oppfølging av ungdommene. Andre tiltak som ble trukket fram havner i kategorien «aktivitet» og dreier seg om jobb og fritidsaktiviteter. Det ble snakket mye om viktigheten av å kunne få ungdommene inn i jobb og aktivitet for å forebygge utenforskap. Av konkrete tiltak ble UngJobb med Sommerkverstedet og Ungdomskverstedet, og Fritidskoordinator nevnt som virkningsfulle tiltak.

Som skrevet tidligere ble det snakket svært lite om tiltak som eksisterer i dag innenfor skole. Det ble derimot snakket mye om tiltak innenfor skole da deltakerne ble spurt om hva som vil være virkningsfulle tiltak i fremtiden. Det kan bekrefte inntrykket av at det i dag er for få tiltak i skolen. Tiltak som ønskes i skolen handler i stor grad om tilrettelegging for alternative skoleløp, gjerne i kombinasjon med jobb eller arbeidspraksis. Det blir blant annet påpekt at ungdommene bør få muligheten til å oppleve de konkrete jobbene som står i enden av de ulike studieretningene. Andre tiltak som fremheves er overgangsguider, OT-tiltak for de under 18 år, kveldsskole, og tverrfaglige

ressurser inn i skolen som for eksempel minoritetsrådgivere, skolepsykologer, fysioterapeuter og barnevernspedagoger.

«Det er store utfordringer i familien som ofte ikke er blitt adressert, og som ofte bidrar til at ungdommen har fått den utviklingen den har fått da, og at det startet med foreldrenes utenforskap.»

Deltakerne snakket også en del om tiltak rettet mot familiene til ungdommene. Noen deltakere påpekte mer enn andre at ungdommene først og fremst er symptombærere for en dysfunksjonell familie. Å bidra til at foreldrene får en økt opplevelse av egenverdi og økt deltakelse i

samfunnet vil også ungdommene bære frukter av. Tiltak som foreslås for foreldre og familier er jobbtiltak, språkgrupper og treningsgrupper. I én fokusgruppe ble det også nevnt at i noen situasjoner vil det å tilrettelegge for flytting til annen bydel eller by være riktig for familiene. Begrunnelsen for dette var at familiene både kan komme seg ut av et belastende miljø og samtidig komme til et sted med bedre kapasitet til møte familiens sammensatte behov.

Tiltakene deltakerne løftet fram handler i stor grad om en organisering som gjør at ulike tjenester kommer nærmere hverandre, for eksempel som i et oppfølgingsteam eller ved å samlokalisere tjenester. Dette samsvarer med utfordringene de fremhevet som ligger i den jobben de gjør med ungdommene og spesielt med det som handler om tverretatlig samarbeid. Silo-jobbing er et hinder for tverretatlig samarbeid og vil også være et hinder for at ungdommene får helhetlig oppfølging og sammenhengende tjenester.

4 Oversikt over relevante tjenester og aktører

Noe av bakgrunnen for oppstart av dette prosjektet var erfaringer og hypoteser om at det er mange ulike hjelpere som har en innsats rettet mot målgruppa «særlig utsatt ungdom mellom 15 og 23 år i Bydel Gamle Oslo». Erfaringene viser at hjelperne ofte ikke vet om hverandre og er lite samkjørte og koordinerte. Dette kan både føre til en stor belastning for ungdommene og deres familier som må forholde seg til mange ulike hjelpere, det kan føre til ansvarspulverisering og til syvende sist resultere i at ungdommene og deres familier ikke får den hjelpen de har behov for. I tillegg vil det være lite hensiktsmessig ressursbruk for virksomhetene som yter hjelp som kanskje egentlig ikke har noen særlig effekt. Det kan til og med ha negativ effekt fordi alle de ulike hjelperne ikke nødvendigvis jobber mot samme mål, og det kan skape et uoversiktlig bilde av oppfølgingen og kaos for ungdommene og familiene. Det kan også svekke tilliten til hjelpeapparatet og føre til at ungdommene ikke ønsker å be om hjelp når de trenger det. Dette bekreftes av forskning som er vist til i innledningen. Feltet kan oppleves som noe uoversiktlig og det er kartlagt et behov for å få oversikt over mest relevante aktører og tjenester.

Som redegjort for i metodekapitlet er jobben med å få denne oversikten gjort ved bruk av arbeidsgruppens egen kunnskap, eget nettverk, snøballmetode, litteratursøk og kartlegging. Det har ført til en omfattende oversikt, og selv om det er gjort et grundig arbeid med å få kunnskap om alle relevante tjenester er det ingen garanti for at oversikten er uttømmende. Den fullstendige oversikten ligger som vedlegg til rapporten.

I alt er det kartlagt 52 ulike tjenester som i en eller annen grad har kontakt med eller jobber opp mot målgruppa. Av disse er det vurdert at 22 jobber tettest med målgruppa. Disse er markert med fet skrift i den vedlagte oversikten. Det gir et bilde av at feltet er bredt og dermed også kan være noe uoversiktlig. Grovt sett kan de kartlagte tjenestene kategoriseres i følgende kategorier, selv om mange tilbyr tjenester innenfor flere kategorier:

Målgruppen i «Felles innsats for utsatt ungdom» har sammensatte behov og trenger oppfølging på flere områder parallelt. Derfor er også ett av prosjektets formål at målgruppen møter helhetlige og sammenhengende tjenester. Med bakgrunn i det er det interessant å se hvor mange av de kartlagte tjenestene som tilbyr slik helhetlig oppfølging.

De fleste tjenestene har et spisset tilbud, noe som er helt naturlig og nødvendig å kunne tilby ungdom ut i fra deres behov. Flere har mange ulike tilbud, men er såkalte lavterskeltilbud og tilbyr

ikke en uttalt helhetlig oppfølging som involverer flere tjenester. I oversikten er det tjenestene Oppfølgingsteam 10 – 15, Oppfølgingsteam 15 – 17, Koordinerende tillitsperson (KTP) og Ungdomsoppfølging som har en del av sin arbeidsmetodikk å gi helhetlig oppfølging ved å koble på og koordinere relevante tjenester og aktører i den unges liv.

Oversikten bekrefter også noe av det som kom fram av fokusgruppeintervjuene; det er få tiltak for målgruppa på skolen og skolen må i stor grad benytte seg av tjenester utenfor skolen for å kunne møte ungdommens behov for hjelp. Skolene har i ulik grad oversikt over hvilke tjenester bydelen og ulike private/frivillige organisasjoner tilbyr og det er behov for en oppdatert oversikt over tjenester og tilbud. Som det ble nevnt i fokusgruppeintervjuene kunne en fritidskoordinator være en løsning for å være en informasjonsbank for fritidstilbud til barn og unge i bydelen. På samme måte kunne en ungdomskoordinator være ansvarlig for å ha totaloversikt over tjenester og tilbud til ungdom i bydelen.

Det er flere sentrale tiltak for målgruppen levert av frivillige/private organisasjoner, og ut fra informasjonen som er kommet fra i fokusgruppeintervjuene er det nesten ikke-eksisterende samarbeid mellom en del av disse organisasjonene og bydelens tjenester. En slik oversikt over alle relevante tiltak kan være et godt hjelpemiddel i arbeidet med å lage nye rutiner og struktur for samarbeid både mellom tjenester innenfor offentlig sektor, men også mellom offentlig og privat sektor.

5 Oppsummering og hovedfunn

Rapporten har presentert erfaringer, opplevelser, kunnskap og holdninger fra tjenester og aktører som jobber med målgruppa. Aktørene har ulik fartstid og tilhører organisasjoner og tjenestesteder med ulikt samfunnsmandat. Likevel har et stort flertall av deltakerne mye lik erfaring med de ulike temaene som det ble snakket om, og de løfter fram mange av de samme utfordringene og tanker om hvordan det bør være.

De har uttalt seg om hvem de opplever ungdommene er og hva de tror de ønsker av hjelp, de har delt erfaringer fra tverrfaglig og -etatlig samarbeid, og de har kommet med sine synspunkt på hva de mener er de mest virkningsfulle tiltakene overfor denne målgruppen. Det er lite tvil om at deltakerne opplever å ikke strekke til når det gjelder å hjelpe ungdommene, og de aller fleste opplever at det tverrfaglige og -etatlige samarbeidet er utfordrende å få til. Det er viktig å presisere at innsikten ikke er bygget på ungdommenes opplevelser, men opplevelsene som de ansatte som jobber dem har. Innsikt fra ungdommene er en del av en annen leveranse i prosjektet som kommer på et senere tidspunkt.

UNGDOMMENE

Ungdommene er en variert gruppe med store individuelle forskjeller, men det er likevel en del fellestrekk.

1. Majoriteten av ungdommene er gutter. Mange kommer fra familier med lav sosioøkonomisk bakgrunn og de og deres familier er ofte fattige.
2. Mange har utfordringer omkring bosituasjonen, de bor ofte trangt og opplever mye flytting.
3. Ungdommene søker arenaer som gir dem tilhørighet og hvor de opplever mestring i jakten på sin egen identitet.
4. Ungdommen er tidlig i livet i kontakt med ulike hjelpetiltak, men opplever likevel å mangle trygge og varige voksenrelasjoner. Ungdommene og familiene har liten tillit til hjelpeapparatet.
5. Det er stor frustrasjon over treghet i systemet og ungdommene og familien oppleves å ha en lav systemforståelse.
6. Ungdommene har et sterkt ønske om en jobb hvor de kan tjene penger.

TVERRFAGLIG OG -ETATLIG SAMARBEID

Deltakerne er enige om at tverretatlig samarbeid er nødvendig for å hjelpe målgruppa. Samtidig blir det tverretatlige samarbeidet beskrevet å ha stort forbedringspotensial.

1. Behov for tydeligere og «strammere» struktur på samarbeidet for å unngå at samarbeidets kvalitet er personavhengig, mange uttrykker behov for en koordinator.
2. Uoversiktlig og ulik organisering vanskeliggjør samarbeidet.

3. For mange hjelpere rundt hver ungdom gjør at hjelpeapparatet virker «masete» for ungdommene, i tillegg til å bidra til ansvarspulverisering og silo-tenking.
4. Tverretattlig samarbeid er til «barnets beste» - samtidig er tilliten hos ungdommen skjør, og taushetsplikten er viktig.
5. Ønske om ett felles samtykkeskjema og et felles system for sikker og effektiv deling av informasjon, som også ivaretar ungdommens rett til å få innsyn i egen sak.

VIRKNINGSFULLE TILTAK

Aktørene er relativt samstemte om hvilke tiltak de mener er mest virkningsfulle.

1. Koordinert individuell oppfølging løftes fram som viktigste tiltak.
2. Jobb, skole og aktivitet er viktig for å forebygge utenforskap.
3. Selv om det er viktig å fullføre videregående skole, oppgir aktørene at det er få tiltak i skolen som kan tilrettelegge for gjennomføring.
4. Det bør være kort vei mellom tjenestene – samlokalisering kan være en løsning.
5. Det snakkes lite om tiltak rundt psykisk helse til tross for at det er en del kunnskap om hvilke belastninger ungdommene har med seg fra barndom og oppvekst.
6. Innsats i miljøene, oppsøkende tjenester og fritidsklubber er nødvendig.
7. Ungdommene trenger mestringsarenaer slik at de ikke trenger å søke det i kriminelle miljøer.

OVERSIKT OVER TJENESTER OG AKTØRER

Oversikten over tjenester og aktører som jobber opp mot målgruppa viser størrelsen på tilbudet. Det er mange som jobber med samme oppgaver, noen er overlappende, mens andre tilbyr spissede og unike tjenester. Det viser at feltet ivaretar mange oppgaver på mange arenaer, men når det er så mange ulike aktører øker er det også helt nødvendig med tydelig struktur og retningslinjer for samarbeid og informasjonsdeling på tvers av disse tjenestene. Oversikten bekrefter inntrykket fra fokusgruppeintervjuene; at feltet er uoversiktlig og lite samordnet.

6 Avsluttende betraktninger

En stor del av feltet, både aktører innenfor offentlige tjenester og aktører fra private og frivillige tjenester, som jobber med ungdommene i målgruppa har fortalt om sine erfaringer. De har bidratt med viktig innsikt i hvordan det oppleves å jobbe med målgruppa og erfaringer de har med tverrfaglig og -etatlig samarbeid rundt målgruppa. Flere hypoteser ble bekreftet, som for eksempel at det er lite struktur på det tverrfaglige og -etatlige samarbeidet, både på overordnet strategisk nivå og på praktisk og utøvende nivå. Det ble også bekreftet at aktørene ser at for mange hjelpere rundt ungdommen gir et uoversiktlig tilbud til ungdommen og vanskeliggjør tverrfaglig/-etatlig samarbeid. Det er videre veldig interessant at aktørene er så samstemte om at koordinert individuell oppfølging er veien å gå for å kunne hjelpe ungdommene best mulig.

Det er verdt å merke seg at aktørene løfter de samme problemstillingene som forskning viser, både fra Helsedirektoratet (2019) og Fafo (2020), at hjelpere i hjelpeapparatet jobber silo-basert. Det vanskeliggjør ambisjonen om å gi helhetlig oppfølging til ungdommene. Det er behov for en organisering av det tverretatlige samarbeidet som gjør tjenestene i stand til å ta steget ut av sin silo og fokusere på å få til helhetlig oppfølging.

Rapporten har tatt utgangspunkt i profesjonelle aktørers erfaringer, opplevelser og kunnskap. Det er viktig å ha denne informasjonen for å kunne utvikle et tilbud som er virkningsfullt for ungdommene, men det er selvfølgelig ungdommene selv som sitter med ekspertkompetanse på dette. Det blir derfor svært interessant å se denne rapporten opp mot det som vil komme fram av leveranse 1B – innsikt om målgruppa. Stemmer aktørenes beskrivelser, erfaringer og betraktninger om ungdommene overens med det ungdommene selv sier?

7 Litteraturliste

Arbeidsforskningsinstituttet. 2015. *Hva nå, Tøyen?* Oslo: Arbeidsforskningsinstituttet

Fafo. 2021. *Analyse av fritidstilbud i Bydel Gamle Oslo.*

Fafo. 2020. *Trøbbel i grenseflatene.*

Folkehelseinstituttet. 2021. *Folkehelseprofil for 030101 Bydel Gamle Oslo.* Oslo: Folkehelseinstituttet

(<https://www.helsebiblioteket.no/kvalitetsforbedring/brukermedvirkning/fokusgruppeintervju>).

Helsedirektoratet. 2019. *Hvor skal man begynne? Et utfordringsbilde blant familier med barn og unge som behøver sammensatte offentlige tjenester*

KS. 2019. *Tett oppfølging.* <https://www.ks.no/fagomrader/velferd/navsosiale-tjenester/gode-grep-i-sosialtjenesten/gode-grep/tett-oppfolging/>

Norges offentlige utredninger (NOU) 2019:19. *Jenterom, gutterom og mulighetsrom - Likestillingsutfordringer blant barn og unge.* Oslo: Kulturdepartementet

Norges offentlige utredninger (NOU) 2019:3. *Nye sjanser – bedre læring Kjønnforskjeller i skoleprestasjoner og utdanningsløp.* Oslo: Kunnskapsdepartementet

Stolt-Nielsen, Harald. 2021. *Barneombudet har kartlagt 48 ungdommer som har vært i fengsel. Dette er fellestrekkene.* Aftenposten

Utekontakten. 2015. *Hvor skal vi ellers være?* Oslo: Bydel Gamle Oslo

Vedlegg 1

OVERSIKT OVER TJENESTER SOM JOBBER MED UNGDOM I ALDEREN 15 – 23 ÅR

Tjenester som jobber tettest med målgruppa står i fet skrift.

TJENESTER LEVERT AV BYDEL GAMLE OSLO OG ANDRE OFFENTLIGE ETATER			
NAVN PÅ TJENESTE	ORGANISATORISK PLASSERING	MÅLGRUPPE	BESKRIVELSE
Aktivitetshuset K1	BGO – ALO, Enhet for barne- og ungdoms tiltak	For alle aldre	En åpen møteplass for beboere på Tøyen. Utlån av aktivitetsrom og møterom. Inneholder bydelens Link-kontor, og Tøyen Frivilligsentral.
Central Park	BGO – ALO, Enhet for barne- og ungdoms tiltak	Ungdom 16-23 år	Ungdomskafe som er åpen to kvelder i uken.
FRIGO - Friluftssenteret i Bydel Gamle Oslo	BGO – ALO, Enhet for barne- og ungdoms tiltak	Barn og ungdom	FRIGO har samarbeid med skoler om turer og aktiviteter i friluft, ukentlige fritidsgrupper. Tilbud om turer og aktiviteter i skoleferiene for barn og unge, gratis utlån av aktivitetsutstyr. FRIGO drifter aktiviteter og utlån av utstyr på Rudolf Nilsens plass og skateparken på Jordal.
Jordalklubben	BGO – ALO, Enhet for barne- og ungdoms tiltak	13-18 år	Et møtested for ungdommer i alderen 13-17 (18) år med muligheter for ulike aktiviteter. Jentegrupper, guttegrupper og annet gruppetilbud i tillegg til åpen fritidsklubb.
K1Klubben	BGO – ALO, Enhet for barne- og ungdoms tiltak	Barn og ungdom (10-18 år)	K1 klubben – åpen ungdomsklubb for nærmiljøets unge og utlånsbod med diverse utstyr.
Kampen Økologiske barnebondegård	BGO – ALO, Enhet for barne- og ungdoms tiltak	Barn, ungdom og familier	Pedagogisk tilbud til barnehager og skoler i Bydel Gamle Oslo, tilbyr arbeidstrening for voksne, og har elever på alternativ skoledag. De har også egne grupper for barn og unge etter skoletid og i ferier. På kveld og helg er de åpne for alle.
Oppfølgingsteam 10 -15	BGO – ALO, Enhet for barne- og ungdoms tiltak	Barn 10 – 15 år	Oppfølgingsteam 10-15 er et forebyggende tiltak. Teamet jobber med tett og tilpasset oppfølging av det enkelte barnet/ungdommen for å forebygge utenforskap, kriminalitet, rus og skolefravall.
Oppfølgingsteam 15-17	BGO – ALO, Enhet for barne- og ungdoms tiltak	Ungdom 15 – 17 år	Oppfølgingsteam 15-17 jobber etter oppfølgingsteam-metodikken og har i samarbeid med SaLTo-koordinator fokus på unge som har begått kriminalitet.
OT-kontakt	BGO – ALO, Enhet for barne- og ungdoms tiltak	Ungdom opp til 21 år som har rett til videregående opplæring.	Oppfølgingstjenesten skal hjelpe ungdom som har rett til videregående opplæring til og med det året de fyller 21 år. OT-kontakten bistår ungdom dersom de ikke har søkt eller tatt imot opplæringsplass, har avbrutt opplæringen før den er ferdig og heller ikke har fast arbeid.
Riverside Ungdomshus	BGO – ALO, Enhet for barne- og ungdoms tiltak	Ungdom 15 – 23 år	Byomfattende tilbud med veiledning, jobbsøking, oppholdssted, temakvelder, aktiviteter, kurs i IKT-driftsfag, jentegruppe og rusoppfølging. Jobber også oppsøkende i Oslo sentrum.
Salto-koordinator	BGO – ALO, Enhet for barne- og ungdoms tiltak	12-22 år, med hovedvekt på barn og unge under 18 år med sårbarhet	SaLTo er samarbeidsmodellen til Oslo kommune og Oslo politidistrikt for å forebygge kriminalitet og rusmisbruk blant barn og unge. SaLTo-koordinatoren har en god oversikt over det rus- og

		knyttet til rus og kriminalitet.	kriminalitetsforebyggende arbeidet som blir gjort i bydelen.
Ungdomsteamet/ Utekontakten/ Ruskonsulent	BGO – ALO, Enhet for barne- og ungdoms tiltak	Barn og ungdom 10 – 18 år	Jobber oppsøkende i bydelen. Tilbyr hjelp, samtaler, råd og veiledning. Samarbeider tett med bydelens skoler. Ruskonsulent som tilbyr samtaler og tett oppfølging, HAP og urinprøvekontrakt.
UngJobb	BGO – ALO, Enhet for barne- og ungdoms tiltak	Barn og unge 13 – 23 år	Sysselsettingstiltak for ungdom 13 – 23 år. Tilbyr sommerjobb, og deltidsjobb i perioder, i tillegg til jobbtilbud til ungdom uten annet dagtilbud.
Rask psykisk helsehjelp	BGO – ALO, Enhet for mestring, psykisk helse og rus	Alle over 18 år/voksne/foreldre	For de som strever med lettere psykiske vansker. Råd og veiledning gjennom mestringskurs, nettbasert selvhjelpskurs og individuell oppfølging.
Barneverntjenesten og Lokale tiltak, BOF – bofelleskap og gruppefoster-hjem	BGO - AOV	Barn og ungdom opp til 23 år	Følger opp barn og unge som får oppfølging av barneverntjenesten. Miljøarbeider i Lokale tiltak kan bestilles av barneverntjenesten til barn og unge som har behov for det. Miljøarbeider jobber med endringsarbeid etter bestilling og mål utarbeidet av barneverntjenesten. Bofelleskapet tilbyr bolig og bo-oppfølging til ungdommer over 16 år som ikke kan bo hjemme hos foreldre.
Familiens Arena	BGO - AOV	Familier med barn 0-18/23 år	Familieveiledning til familier som er i kontakt med barneverntjenesten.
Skolehelsetjenesten og helsestasjon for ungdom	BGO – AOV, Enhet for helsetiltak barn og unge	Barn 6 – 25 år	Faste helseundersøkelser, vaksinerings, råd og veiledning, undervisning individuelt og i grupper, drop in-tjeneste for skolehelse/helsestasjon for ungdom, psykolog som kan tilby samtaler.
Smittevern	BGO – AOV, Enhet for helsetiltak barn og unge	Barn 6 – 25 år	Smittevern og vaksinerings.
Ung Arena	BGO – AOV, Enhet for helsetiltak barn og unge	Barn 12 – 25 år	Drop-in samtaletilbud for barn og unge. Råd og veiledning ved behov. Undervisning individuelt og i grupper. Har psykolog som kan tilby samtaler uten henvisning.
Åpen Arena	BGO – AOV, Enhet for helsetiltak barn og unge	Alle aldre	Råd og veiledning innen Nav-relaterte spørsmål, boligspørsmål, frivillige tilbud i bydelen, utdanning/skole/jobb, helserelaterte spørsmål
Boligkontoret	BGO - Boligenheten	Unge voksne over 18 år	Tildeling av kommunale boliger og startlån til kjøp av bolig.
NAV Ungdomsteam	BGO - NAV	Ungdom og voksne opp til 30 år	Følger opp ungdom og unge voksne som står uten et dagtilbud og er jobbsøker.
Familievernkontoret Enerhaugen	Bufdir	Foreldre/barn og unge	Kurs og gruppeveiledning, parterapi, veiledning til foreldre, sinnemestring, samlivsbrudd, samværsavtaler, meklings
Migrasjonshelse	Helseetaten	Nyankomne	Råd og veiledning
Konfliktrådet - Ungdomsoppfølging	Konfliktrådet Oslo	Unge lovbrytere mellom 15 - 18 år som har begått en eller flere kriminelle handlinger.	Påtalemyndighetene avgjør om ungdommen skal få ungdomsoppfølging, etter at lovbrøtteren og verge har samtykket.

Frimsorgen	Kriminalomsorgen	Fra 15 år og oppover	Oslo frimsorgskontor har tilbud for kvinner, egne tiltak for gjengangere, oppfølging av fengselsdommer i eget hjem med elektronisk fotlenke og oppfølging av domfelte mellom 15 og 25 år. I tillegg kommer sinnemestringskurs og andre kurs i samarbeid med Grønland Voksenopplæring
Barnevernsvakten i Oslo	Oslo Kommune	Barn og unge	Barnevernsvakten er barnevernets akuttberedskap på kveldstid og i helger.
Oslo Politidistrikt - Enhet sentrum	Oslo Politidistrikt, Seksjon for kriminalitetsforebygging ved enhet Sentrum	Barn og unge på ungdomsskolene og videregående skoler i BGO	Politikontaktene skal etablere gode relasjoner til ungdom og være en støtte og trygghet i endringsprosesser. De vil ha en konkret og forpliktende rolle i den individuelle ungdomsplanen, som besluttes i ungdomsmøter og være et bindeledd mellom ungdommen, familien, skolen og samarbeidet med andre etater som NAV og barnevern.
Andre ungdomsskoler med til dels mange elever fra BGO	Utdanningsetaten		Sofienberg, Teglverket, Høyenhall
Etterstad videregående skole	Utdanningsetaten	Videregående skole. 15-23 år Elever fra hele Oslo	Salg- og service Elektro og datateknologi Restaurant- og matfag Teknikk- og industriell produksjon Påbygning Tilrettelagt Opplæring (OT-klasser, praksisbrev)
F21, Fyrstikkalléen skole	Utdanningsetaten	Ungdoms- og videregående skole.	Ungdomsskole Studiespesialisering Medier og kommunikasjon Informasjonsteknologi og medieproduksjon
H20, Hersleb videregående skole	Utdanningsetaten	Videregående skole. 15-23 år Elever fra hele Oslo	Grunnskoleopplæring for ungdommer 15-23 med kort botid i Norge Helse- og oppvekstfag Studiespesialisering
Jordal Ungdomsskole	Utdanningsetaten	Ungdomsskole, 13 – 16 år De aller fleste elevene bor i BGO	Ungdomsskole Byomfattende korttidstilbud for elever med sosiale/emosjonelle vansker og Tilrettelagt avdeling for elever med IOP i alle fag
Kongshavn videregående skole	Utdanningsetaten	Videregående skole. 15-23 år Elever fra hele Oslo	Studiespesialisering
Kongsskogen videregående skole	Utdanningsetaten	Videregående skole. 15 – 23 år Elever fra hele Oslo	Videregående opplæring for elever med psykiske/sosiale vansker.
Koordinerende tillitsperson (KTP)	Velferdsetaten	Ungdommer og unge voksne opp til 25 år	Være ungdommens tillitsperson og bindeledd til hjelpeapparatet.

Salto-koordinator sentrum	Velferdsetaten	12-22 år, med hovedvekt på barn og unge under 18 år med sårbarhet knyttet til rus og kriminalitet.	SaLTo er samarbeidsmodellen til Oslo kommune og Oslo politidistrikt for å forebygge kriminalitet og rusmisbruk blant barn og unge.
Ungbo	Velferdsetaten	Ungdom og unge voksne mellom 17-23 år.	Hybler og leiligheter med oppfølging av en bo-oppfølger som støtter og hjelper den unge voksne på veien til å klare seg selv.
Uteseksjonen	Velferdsetaten	Ungdom og unge voksne opp til 25 år	Oppsøkende tjenester i sentrum. I tillegg til rådgivningstjeneste; veiledning, samtaler med psykolog og hasj avvenningsprogrammet (HAP). Tilbyr også sommerjobb til ungdom/unge voksne.

TJENESTER LEVERT AV PRIVATE OG FRIVILLIGE ORGANISASJONER			
NAVN PÅ TJENESTE	ORGANISATORISK PLASSERING	MÅLGRUPPE	BESKRIVELSE
Forandringshuset Grønland	KFUM	Barn – unge voksne 0 – 26 år.	Aktiviteter for barn og ungdom/ungevoksne, møtested, sommertilbud, temakvelder, ferietilbud.
Antirasistisk senter/Rådgivningskontoret/Jobb X	Antirasistisk senter	Alle aldre	Rådgivningskontoret for unge med minoritetsbakgrunn som ønsker råd og veiledning. JOBB X er et karrieresenter for unge. Tilbyr jobbsøkerkurs for ungdom. Aktivitetene er gratis.
Robust	Kirkens bymisjon	Barn og unge i skolealder og deres familier	Samtaletilbud til barn, ungdom og foreldre. Konflikter, bekymringer eller problemer av ulik art.
Sterling Sportsklubb	Sterling	Barn og ungdom fra 9 år og oppover.	Aktiviteter for barn og unge. Tilbyr fotball og innebandy, i tillegg til åpent hus og sommerjobber for ungdom knyttet til klubben.
Tøyen Sportsklubb		Barn og ungdom	Tilbyr varierende aktiviteter for barn og unge, tilbudet varierer etter ønsker og innspill fra medlemmene. Tøyenakademiet er et lederutviklingskurs for ungdommer i klubben.
Leksehjelp	Røde Kors	Barn og ungdom	Tilbyr gratis leksehjelp for barn og ungdom.
Røde Kors Aktivitetshus "Fellesverket"	Røde Kors	Barn og ungdom 13-25 år.	Åpen møteplass for barn og ungdom. Tilbyr ulike aktiviteter barn og unge. Tilbyr også kurs i Gatemebling.
Stella - senteret	Røde Kors Kvinnesenter	Kvinner i alle aldre	Stella er et frivillig drevet kompetansesenter, som tilbyr gratis kurs og ulike aktiviteter for kvinner i alle aldre.
"Ferie for alle"	Røde Kors	Barn, Ungdom og familier	Gjennom Ferie for alle får familier med svak økonomi tilbud om en aktiv ferieopplevelse for hele familien.
Agenda X	Antirasistisk senter	Alle unge mellom 13-26 år	Agenda X er et ressursenter for flerkulturell ungdom. Agenda X har bl.a. jente- og guttegrupper, arrangerer sommerleir, har et lydstudio og holder skriveverksteder.

Unginfo	UngInfo drives av Barne og ungdomsorganisasjonene i Oslo (UngOrg).	Barn og unge voksne fra 13-27 år.	By omfattende tilbud. Veiledning til barn og unge voksne 13-27 år når det kommer til jobb, skole, bolig, aktivitetstilbud, helsetilbud osv.
MentorUng	MentorUng	Barn og Ungdom	Et ressurscenter for rekruttering av frivillige mentorer og aktiviteter for enkeltpersoner. Legger til rette for ungdoms ulike behov knyttet til studieløp og sosialt fellesskap.
Grønland Ungdomsklubb/Joy leksehjelp/Båutlån/Søndagscafé	JOY – Joint Organization for Youth	Ungdom og familier	Ungdomsklubben (13 – 18 år) Tilbyr også leksehjelp for barn på grunnskole, videregående skole og voksne. Søndagscafeen er et samarbeid mellom Joy og Interkulturelt museum på Grønland
Sporet på Oslo S	Kirkens Bymisjon	Alle aldre	Tilbyr samtaler og veiledning og et rom til å trekke seg litt tilbake. Går også oppsøkende på stasjonsområdet.
Nabolagshuset, Petersborg	Kirkens Bymisjon	Barn, unge, familier	Tilbyr rom, bistand og kunnskap om hvordan man kan starte opp aktiviteter av og for nærmiljøet. Utlån av rom, ulike typer utstyr og hjelp til å bygge opp tilbud og aktiviteter. Huset er prioritert barn og unge.